

младинска чета; Владо Кеџман — Смеслата и значењето на пионерското движење (децата во НОБ) и Младинските работни акции во текот на НОБ и Драгољуб Петровиќ

— СКОЈ и младината во источна Србија во текот на ослободителната војна 1941—1944 г.).

В. И.

III МЕЃУНАРОДЕН СИМПОЗИУМ ЗА НАСТАВАТА ПО ИСТОРИЈА (Будимпешта — Дебрецин од 6 до 11 октомври 1969 год.)

Соодветните специјалисти од источно-европските социјалистички земји (Советскиот Сојуз, НР Полска, ЧССР, НР Унгарија, НР Романија, ДР Германија и НР Бугарија) секоја втора година одржуваат симпозиум, посветен исклучиво на теоретските и практичните проблеми на наставата по историја. Првиот таков симпозиум се одржа во Источен Берлин во 1965 година, а вториот во Прага 1967 година. Овој пат земјадомаин и организатор беше НР Унгарија, каде есента во минатото лето (1969), се одржа овој трет меѓународен собир.

И нашата земја, како социјалистичка, редовно е поканувана да земе рамноправно учество во работата на овие научни среќавања. Од наша, југословенска страна — преку делегација, определена од управата на Сојузот на историчарите на Југославија — поканите беа прифатени. Тоа беше сторено и овој пат, на симпозиумот во Будимпешта и Дебрецин, на кој беа забележани и истапувања односно учество на одделни членови од делегацијата на Југославија со свои соопштенија по темите кои беа разгледувани.

Првиот дел од работа на симпозиумот што се одржа во Будимпешта на 6 и 7 октомври, беше посветен на темата: „Методите на воспитувањето на социјалистичкиот патриотизам и на пролетерскиот интернационализам во наставата по исто-

рија“. При третманот на оваа тема, покрај општите и познатите теоретски поставки за значењето на воспитувањето и одгледувањето љубов спрема својата татковина и на пролетерскиот интернационализам — карактеристично е што добар дел од учесниците во своите кореферати и соопштенија, изнесоа мошне специфичности од училишната практика, а и како насочување во воспитувањето на младината, на љубовта кон социјалистичката татковина и верноста кон социјализмот, но кои во голема мера се актуелни преокупации на сегашната политичка ситуација. Дел од референтите, посебно од Унгарија, мошне поучно и корисно ги изнесоа своите резултати и од контактите на специјалисти што ги оствариле и натамошните streмежи за соработка со своите соседи, и тоа на планот на усогласувањето на наставните програми, а особено оние наставни содржини по историја кои токму му пречат на правилното патриотско и конструктивно делување (а не само преку декларации и пароли) на реализацијата на оваа мошне важна воспитно-образовна компонента на наставата по историја. Ваквите истапувања беа навистина за поздравување.

По поднесувањето на своето соопштение под наслов „Градот Скопје — како пример на воспитувањето на интернационализмот“, едниот од членовите на југословенската делега-

ција, ги поддржа предлозите на одделните унгарски колеги за конструктивните билатерални контакти на сите нивоа (на научници, автори, издавачите на учебници итн.), преку кои би било нужно да се усогласат не само наставните програми, туку што е најважно и учебничките текстови, историските читанки и другите прирачници за наставата по историја, особено по однос на интерпретацијата на историските факти, настани и историските личности. Тој посебно инсистираше на потребата од такви контакти помеѓу соодветни делегации од СФР Југославија и НР Бугарија. Зашто е познато дека постојат мошне противречни дури и контрадикторни ставови не само во учебниците по историја, туку и по другите наставни предмети. Како илустрација на ова инсистирање, тој го наведе примерот, со другарката Невена Попова — доцентот по методика на наставата по историја на Филозофски факултет во Софија. Имено, на едно место во својот кореферат на оваа тема, таа говори за „вклучувањето на бугарската отечествено-фронтиска армија во ослободувањето на југословенските народи од фашистите.“ Во врска со ова на собирот му е укажано дека вака еднострано интерпретиран овој податок, би значел дека југословенските народи биле ослободени од страна на војската на Отечествениот фронт на Бугарија. Имено, овде се премолчува фактот што вклучувањето на дел од тие единици заедно со НОВ и ПОЈ во завршните борби против германскиот окупатор, во одделни региони на нашата земја, не е од стратешко значење за самата наша тогашна воена ситуација. Напротив, тоа учество е главно од политичко значење за самиот Отечествен фронт. Зашто то-

гаш се работело за зацврстување на отечественофронтиската власт во Бугарија, и за олеснување на положбата на Отечественофронтиска Бугарија на меѓународен план, од познатите причини што дотогаш таа држава му била во текот на целата II-ра светска војна верен слуга на Хитлер. Затоа, согласноста за речената ангажираност на одделни единици од војската на Отечествениот фронт, и тоа на молба од истиот, — беше всушност интернационалистички гест на Врховниот штаб на НОВ и ПОЈ, на чело со другарот Тито, кој тогаш беше и претседател на Националниот комитет на народното ослободување на Југославија. Укажано е и на други аномалии кои според ваквите и слични толкувања или извртувања на историските факти, а кои за жал се наоѓаат и во учебнички текстови, — не ги зближуваат, туку ги оддалечуваат народите на Југославија и Бугарија.

Затоа, билатералните контакти на сите нивоа (историографи, методичари и други стручни лица), помеѓу НР Бугарија и СФР Југославија, во овој момент ќе бидат доста полезни токму во врска со темата за која овде се говори, меѓу другото и за да би се избегнувала во иднина и фразеологијата во врска со истата.

На овие забелешки и за овој конкретен предлог за билатерални контакти не беше даден никаков одговор од страна на соодветната делегација.

Вториот дел од симпозиумот се одржа во Дебрецин, каде на 9 и 10 октомври, се разгледуваше втората тема „Нагледноста и методите на демонстрација во наставата по историја.“ Посебно истакнуваме некои бележитости кои при тоа дојдоа до израз на ова дводневно заседа-

ние: од една страна на импозантното учество на унгарските колеги¹⁾ преку кореферати, соопштенија, дискусии со што внесоа доста живост и дадоа одреден тон на дебатата по ова мошне важно и актуелно прашање, и од друга, што оваа тема беше пропратена со покажување или разгледување на училишните историски музеи, како во самиот Дебрецин (Гимназија „Чоконај“), така и во некои основни училишта, патем од Будимпешта до Дебрецин.

Макар што при разгледувањето на оваа тема имаше интересни изложувања, посебно од практичарите — наставници, сепак, во приличен број кореферати и соопштенија, беа изнесувани или повторувани доста општопознати и веќе третираани во литературата поставки за нагледноста како наставен принцип и како наставна метода.

Од друга страна сметаме дека самата тема — нагледноста како наставен принцип и како наставна метода — сама по себеси е прилично обемна. Имено, по наше мислење, требаше симпозиумот да се запре на одредено поконкретно и по можност актуелно прашање, чиешто разгледување несомнено ќе значеше поголем негов практичен и теоретски придонес на унапредувањето на оваа мошне важна настава.

И на овој дел од симпозиумот двајца Југословени истапија со свое изложување по односната проблематика. Тие пред сè ги демонстрираа и прокоментираа некои од современите аудио-визуелни наставни средства т.е. прожектирање на филмови или слушање на училишни радио емисии. Уредникот на училишните радио емисии на „Радио-Скопје“, со

своето излагање побуди посебен интерес со искуствата и формите на оваа служба на „Радио-Скопје“ во поглед историските емисии. Таа ги изнесе и досегашните резултати од досегашната соработка токму по прашањето и на едната и на другата тема.

Само по себеси се разбира, дека организаторот се погрижи овој дел од симпозиумот, т.е. разгледувањето на оваа тема да биде пропратена и со експозиција и со демонстрација и на нагледните средства, карти, учебници и други учебни помагала, за наставата по историја кои се во употреба во унгарските училишта.

На крајот, покрај реченово, должни сме да истакнеме дека симпозиумот беше исползуван за контакти, на пример, на нашите и унгарските издавачи на учебници и учебни помагала, потоа, за размена меѓу делегациите на информации за учебници, публикации по методиката на наставата по историја, при што се склопени многу нови познанства, разменети адреси и договори за натамошни контакти и соработка.

Посебно треба да се пофалат и да се искаже благодарност према домаќините — унгарските колеги. Тие сторија сè, престојот на учесниците од странство да биде не само удобен и пријатен, туку на еден рационален и практичен начин да им се овозможи — како на историчари — да ги посетат значајните историски места, посебно на патот од Будимпешта до Дебрецин, а и на самата метропола — Будимпешта (на 11. X. 1969 год.), за која се по-

¹⁾ Едно од таквите интересни истапувања, Редакцијата го објавува во овој број во рубриката „Настава“.

врзани главните настани од историјата на унгарскиот народ, посебно на неговите револуционерни традиции.

И во оваа смисла, организацијата на симпозиумот беше на висина.

В. К.

МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА СРЕДБА ПО ПОВОД 1000-ГОДИШНИНАТА ОД ВОСТАНИЕТО НА КОМИТОПУЛИТЕ И СОЗДАВАЊЕТО НА САМУИЛОВАТА ДРЖАВА

Од 10—15 октомври 1969 година во Отешево (Преспа) се одржа Меѓународна научна средба посветена на 1000-годишнината од востанието на комитопулите и создавањето на Самуиловата држава. Организатори на научната средба беа Универзитетот „Кирил и Методиј“ и Институтот за национална историја од Скопје.

Пред голем број научници и други гости од Републиката и општината Ресен, научната средба ја отвори акад. Михаило Апостолски, директор на Институтот за национална историја. Откако ги поздрави учесниците на средбата тој накратко го изнесе значењето на востанието на комитопулите Давид, Мојсеј, Арон и Самуил, кои токму пред 1000 години, во 969 година, дигнаа востание во Македонија против бугарската централна власт и така ги поставија темелите на новата словенска држава на чие чело по кратко време застана царот Самуил. Апостолски ги поврза настаните од пред 1000 години кои се одиграле во регионот на Преспа со оние од НОБ и Народната револуција, кога Преспа одново се претворила во средиште на воени судири со окупаторите и каде народноослободителната војска на Македонија постигна значајни успеси. На крајот тој им се заблагодари на учесниците на средбата од земјата и странство, кои се одзгаа со свои реферати или присуство да ја одбележат оваа значај-

на јубилејна годишнина. Тој им се заблагодари и на домаќините од Ресенска општина, кои сториа сè научната средба да се одржи во пријатен амбиент и им овозможија на учесниците да ги разгледаат културно-историските знаменитости на Преспа.

Од името на Собранието на Ресенска општина научната средба ја поздрави претседателот Ѓорѓи Прцуловски. Во краткиот говор тој ги изнесе историските настани што се одиграле на територијата на Преспа во минатото, а исто така ги соопшти стопанските, културно-просветните и други успеси што се постигнати во овој крај по ослободувањето на нашата земја.

Првиот ден од работата на научната средба помина во свечено отварање, запознавање на учесниците и прием со мал коктел што го приреди претседателот на општинското собрание на Ресен.

Вториот ден се прочитаа еден дел од рефератите. Прв поднесе реферат д-р Стјепан Антољак, професор на Филозофскиот факултет во Скопје на тема: „Критички осврт на изворите за Самуиловата држава“. Проф. Антољак се осврна критички на сите пишани извори (хроники, анали, житија), како и на изворите од повелбите, генеологијата, епиграфските натписи, топографските и топономастичките податоци, на археолошките податоци и слично, кои